

Nota entomològica

Noves dades sobre els Ptinidae de la península Ibèrica (Coleoptera: Bostrichoidea)

Amador Viñolas

Consorci del Museu de Ciències Naturals de Barcelona. Laboratori de Natura
Col·lecció d'Artròpodes
Passeig Picasso, s/n. 08003 Barcelona
av.rodama@gmail.com

Manuscrit rebut l'octubre de 2012

Keywords: Bostrichoidea; Coleoptera; Ptinidae; new records; Iberian Peninsula.

El Centre Iberoamericà de la Biodiversitat (CIBIO), d'Alacant, ha fet una nova campanya de prospecció d'invertebrats saprofílics en les deveses del paratge protegit de Campanarios de Azaba, al sud de Salamanca (Micó et al., 2011; Viñolas, 2012). L'estudi s'ha fet dins del projecte LIFE-Nature «Conservación de la Biodiversidad en el Oeste Ibérico».

En l'estudi dels Ptinidae capturats en aquesta nova campanya podem afegir una espècie nova per a l'àrea i confirmar les ja relacionades de la campanya anterior, menys el *Gastrallus laevigatus* (Olivier, 1790), espècie de la qual no s'ha localitzat cap exemplar (Viñolas, 2012). Els paranys utilitzats han estat els de finestra (WT), els d'emergència (ET) i els de cervesa, situats en àrees on l'arbrat dominant és *Quercus pyrenaica* i *Q. rotundifolia*, que coexisteixen amb exemplars de *Q. ilex* i *Q. suber* i en alguns casos amb *Fraxinus angustifolia* i *Castanea sativa*.

També es comenten les espècies capturades en una nova campanya efectuada amb paranys de llum ultraviolada al nord de la comarca dels Monegros, en la província d'Osca (Viñolas, 2011), confirmant en l'àrea la presència de *Stagetus maciai* Viñolas, 2011.

Material estudiat

Xestobium rufovillosum (DeGeer, 1774)

4 ex.: 1 ex. «6-II-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT»; 1 ex. «5-V-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT»; 1 ex. «26-V-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT»; 1 ex. «7-VI-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT».

Interessant xilòfag amb una clara preferència per la fusta de roure i àmpliament estès per Europa, amb molt poques citacions ibèriques, curiosament, i com és normal amb ell, el catàleg paleàrtic la cita només de Portugal (Zahradník, 2007) obviant les citacions espanyoles d'Español (1963, 1992) i d'altres autors. D'Espanya es coneixia de Bizkaia (Azkoitia) i Lugo (entorn) (Español, 1992), d'Osca (vall de Jánovas) (Torralba Burrial, 1995), de Lleó (Vegas del Condado) (Bercedo & Arnáiz, 2005), de la Rioja (Villosladas de Cameros) (Pérez Moreno & Moreno Grijalba, 2009) i de Navarra (en rouredes) (Recalde Irurzu & San Martín Moreno, 2012). La present citació és la primera per a Salamanca i la més meridional de la Península. S'ha trobat en àrees amb dominància de *Quercus pyrenaica* (roure reboll).

Rhamna semen Peyerimhoff, 1913

47 ex.: 1 ex. «10/11-III-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT»; 11 ex. «10/11-III-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, ET»; 7 ex. «2-V-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, ET»; 3 ex. «2-VIII-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, cervesa»; 19 ex. «2-VIII-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, ET»; 4 ex. «2-VIII-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT»; 1 ex. «13-VIII-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, cervesa»; 1 ex. «6-IV-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT».

D'aquesta interessant espècie de la qual inicialment només es coneixia de la Península un exemplar de Màlaga, i de la qual es desconeixia el mascle, va ser localitzada a Ciudad Real (Parc Nacional de Cabañeros) (Viñolas et al., 2006), amb una nombrosa sèrie d'exemplars recol·lectats durant els tres anys d'estudi en el Parc i localitzada posteriorment a Salamanca (Viñolas, 2012). Es confirma la seva presència en l'àrea.

Stagetus byrrhoides (Mulsant & Rey, 1861)

6 ex.: 1 ex. «14-VI-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, cervesa»; 1 ex. «2-VIII-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT»; 1 ex. «13-VIII-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, cervesa»; 1 ex. «29-IX-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT»; 1 ex. «3-XI-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT»; 1 ex. «10-XI-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT».

Espècie coneguda en la Península de Portugal (Beja i Santarém) i d'Espanya de Cadis (Algesires), Ciudad Real (Parc Nacional de Cabañeros) i Salamanca (Campanarios de Azaba) (Viñolas, 2012). Es confirma la seva presència al sud de la província de Salamanca.

Stagetus maciai Viñolas, 2010

41 ex.: 19 ex. «17/18-VIII-2012, Sariñena, Osca, parany de llum UV»; 17 ex. «17/18-VIII-2012, Villanueva de Sigüenza, Osca, parany de llum UV»; 5 ex. «17/18-VIII-2012, Sena, Osca, parany de llum UV».

Espècie recentment descrita dels Monegros, tant d'Osca com de Saragossa (Sena, Sariñena, Pina de Ebro) (Viñolas, 2011). Aquest any, en fer una altra prospecció en aquesta àrea d'Osca amb paranys de llum ultraviolada, s'ha recol·lectat una nombrosa sèrie d'exemplars de les mateixes localitats i també de la propera Villanueva de Sigena. Tampoc no s'han pogut obtenir dades sobre la seva biologia.

Amb els paranys col·locats a Osca, aquest any, també s'han capturat 2 ex. de *Lasioderma serricorne* (Fabricius, 1792) i 1 ex. de *Xyletinus (Calypterus) bucephalus* (Illiger, 1807).

Dorcatoma (Pilosodorcatoma) agenjoi Español, 1978

7 ex.: 1 ex. «4/6-II-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT»; 1 ex. «4-VI-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT»; 2 ex. «29/30-VII-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT»; 1 ex. «2-VIII-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, ET»; 2 ex. «2-VIII-2011, Campanarios de Azaba, Salamanca, WT».

Espècie coneguda de la part central de la Península i de l'extrem oriental del sistema ibèrica: Ciudad Real, Madrid, Salamanca i Tarragona (Viñolas, 2012).

Agraïments

S'agraeix a Estefania Micó, del Centre Iberoamericà de la Biodiversitat (CIBIO, Alacant), la cessió dels Ptinidae recol·lectats dins del projecte realitzat a Campanarios de Azaba (Salamanca), per a l'estudi dels coleòpters saproxílics, i a Ramón Macià i Josep Ylla l'ajut i la col·laboració en les prospeccions fetes amb trampes de llum al nord dels Monegros (Osca).

Bibliografia

- Bercedo, A.; Arnáiz, L. 2005. Apuntes sobre anóbidos ibéricos I: dos carcomas poco conocidas de España (Coleoptera: Anobiidae). Bol. S.E.A. 37: 140.
- Español, F. 1963. Notas sobre Anóbidos: 4, un nuevo *Anobium* s. str. de la Península Ibérica y Marruecos. 5, *Anobium* (s. str.) *heredae* Hss. nuevo para la Península Ibérica. 6, sobre los representantes españoles del gén. *Xestobium*. Publicaciones del Instituto de Biología Aplicada 34: 81-94.
- Español, F. 1992. Coleoptera, Anobiidae. In: Fauna Ibérica, vol. 2, M. A. Ramos, et al. (eds.) Museo Nacional de Ciencias Naturales. CSIC. Madrid. 0-195.
- Micó, R.; Marcos-García, M.A.; Quinto, J.; Ramírez, A.; Rios, S.; Padilla, A.; Galante, E. 2010. Los árboles añosos de las dehesas ibéricas, un importante reservorio de insectos saproxílicos amenazados. Elytron 24: 89-97.
- Pérez Moreno, I.; Moreno Grijalba, F. 2009. Los coleópteros saproxílicos del Parque Natural Sierra de Cebollera (La Rioja). 28 Ciencias de la Tierra. Instituto de Estudios Riojanos. Logroño.
- Recalde Irurzun, J.I.; San Martín Moreno, A.F. 2012. Registro de *Lichenophanes varius* (Illiger, 1801) en Navarra (Norte de España) y otros Bostrichoidea de la misma masa forestal (Coleoptera: Bostrichidae y Anobiidae). Arq. Entomol. 6: 63-64.

- Torralba Burrial, A. 1995. Contribución al conocimiento de la entomofauna del valle de Xanobás (Pirineo aragonés). Bol. S.E.A. 11: 47-49.
- Viñolas, A. 2010. *Stagetus maciai* sp. n. de Dorcatominae de los Monegros, Aragón, Península Ibérica (Coleoptera: Ptinidae). Elytron 24: 137-142.
- Viñolas, A. 2012. Noves dades sobre els Ptinidae de Campanarios de Azaba, Salamanca, península Ibèrica (Coleoptera: Bostrichoidea). Orsis 26: 145-147.
- Viñolas, A.; Jover, T.M.; Micó, E. 2006. Descripción del macho de *Rhamna semen* Peyerrimhoff, 1913 (Anobiidae: Mesocoelopodinae). Elytron 20: 47-53.
- Zahradník, P. 2007. Ptinidae. In: I. Löbl & A. Smetana (eds.). Catalogue of Palaearctic Coleoptera, vol. 4. Apollo Books. Stenstrup. 328-362.